

בראשית - נח

עלון מס'

1203

שנה כ"ה התשפ"ד

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

© נייד: 052-7654216 • כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © רוא"ל: 7654216@gmail.com

עבודת התפילה

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה (ב. ה)

לא מובן, וכי אדם הראשון נועד לעבוד את האדמה, וכי חרש וזרע, הרי היה בגן עדן והיו מלאכים צולים לו בשר ומוזגים לו יין, וכל עבודת האדמה נעשתה אחרי הקללה של "בזיעת אפך"? הדבר מבואר על פי פירוש רש"י: "ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים". מכאן למדנו שעיקר העבודה שנדרשה מאדם הראשון היתה **עבודת התפלה**. הגשמים כאן למעשה כבר היו מוכנים לרדת ולהשקות את השדות, אולם המתינו עד לתפלתו של האדם אשר תגרום לירידתם. רואים מכאן שיתכן מצב שבו המשאלה שהאדם רוצה כבר מוכנה ומזומנת לו באוצרו של הקב"ה, אך מונעים ממנו את הדבר רק כדי שיתפלל ויבקש.

מנהג אפוף מסתורין היה **לבעל שם טוב הקדוש**. מדי פעם במוצאי שבת היה עורך נסיעה לאי-שם, ומצרף עמו כמה מתלמידיו, אשר לא ידעו את מטרת הנסיעה וסיבותיה. במוצאי שבת אחת, הורה הבעל שם טוב לתלמידיו להצטרף אליו לנסיעה. לאחר נסיעה ארוכה, הגיעו לביתו של יהודי כפרי אחד. למראה האורחים הבאים בצל קורתו, אורו פניו של הכפרי. היה זה יהודי חסיד וירא שמים, שלא זכה בכל יום לקבל אורחים יהודים. הזדרז האיש וערך לפנייהם שולחן לסעודת מלוה מלכה, אך מכיון שעני ודל היה, לא היה בידו מה להגיש זולת מעט ממאכלי השבת שנותרו. למרבה הפליאה, פנה הבעל שם טוב אל הכפרי ואמר בחוסר שביעות רצון: **"זהו זה? אין די בכך! יש להוסיף עוד מאכלים..."**. התלמידים, המה ראו כן תמהו, אך בהכירם את רבם, ידוע ידעו כי יש דברים בגו. נכנס הכפרי אל המטבח ותר אחר מאכלים נוספים, אלא ששב בידים ריקות. לא ידע היהודי את נפשו, ומרוב צער התכנס בפנינת הבית והחל לבכות ולהתפלל מעומק לבו: "רבוננו של עולם! תן לי שאוכל לתת לאחרים". בסיום הסעודה הדלה, הודו הבעל שם טוב וחבורתו לכפרי על האירוח, ועשו דרכם חזרה.

לשנה אחרת, לקחם הבעש"ט שוב לאותו כפרי, ומה השתוממו לגלות כי בקתתו המטה ליפול של האיש, הפכה לארמון רחב ידים, גינה מעטרת אותו סביב, ובתוך הבית רהיטים יקרים וכלים נאים. חרד האיש לקראתם, וערך לכבודם סעודה גדולה מלאה כל טוב. בתוך הסעודה, סיפר להם כי בביקורם הקודם הם הניחו ברכה אל ביתו, ומאותו זמן, האירה לו ההצלחה את פניה ונהפך עליו הגלגל לטובה. בדרכם חזרה, תלו התלמידים ברבם הקדוש עינים שואלות שיבאר להם סודו של דבר. "דעו" אמר להם הבעל שם טוב "מן השמים רצו להשפיע על אותו יהודי שפע טובה וברכה, אך הוא תמיד הסתפק במה שיש לו ולא התפלל על כך. היתה חסרה איפוא תפלה קטנה כדי שיקבל את כל השפע שראיתם. בכך שדחקתי בו להביא מאכלים נוספים, עוררתיו להתפלל ומזלו התהפך".

שיא תורני

• הגבאי הוותיק ביותר •

ר' יחזקאל נוואמה ז"ל,

ששימש קרוב לשבעים שנה כגבאי בית הכנסת עדס בירושלים.

עצה טובה

כדי להרגיש בתפלה שעומד לפני מלך מלכי המלכים, יצייר בדעתו: אילו היו מזמינים אותי לדבר בפני גאון גדול בתורה, הרי היה כל גופי רועד מפני גדולתו של הרב... ("אור לציון" חכמה ומוסר ח"ב עמ' מ').

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"תמיד אנו מצטערים על סילוק הצדיקים אפילו שהם זקנים, כי על כל פנים איבדנו אדם המעלה שאין לנו תמורתו בדורותינו החדשים...".
(מגיד חדשות" ח"י עמ' של"ט).

בראשית ברא אלהים (א' א') - יש לרמוז שסופי תיבות בראשית ברא אלהים הן אותיות **אמת**, לרמוז שהעולם נברא בשביל האנשים שעובדים באמת ובתמים את ה', ולא בשביל הרשעים שמדברים שקר, ולא בשביל הצבועים המדברים אחד בפה ואחד בלב. ועוד נראה לרמוז על פי מה שאמרו במדרש (בראשית רבה פרשה ח' אות ה') בשעה שביקש הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם, אמת אמר אל יברא, שכולו שקר. שלום אמר אל יברא, שכולו קטטה. חסד אמר יברא, שהוא גומל חסדים. צדק אמר יברא, שהוא עושה צדקות. היו שם מחצה על מחצה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? השליך אמת ארצה ונשאר רובו לזכות. ע"ש. ולזה ירמוז "בראשית ברא אלקים" סופי תיבות "אמת", רצונו לומר שעל ידי שזרק אמת ארצה (והיא נשארה בסוף התיבות), אז נברא העולם. וכן תמצא בסוף פרשת ויכולו שסופי התיבות "ברא אלהים לעשות" עולים "אמת", לרמוז גם כן להאמור, שבגלל שאמת נשארה בסוף, אז ברא אלקים ועשה את העולם. ויש להוסיף לבאר הטעם שהשליך את האמת ולא את השלום שגם כן אמר אל יברא, על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים". שבתחילה עלה במחשבה לפניו יתברך לברוא העולם במדת הדין הנרמזת בשם "אלקים", וזה מה שאמר הפסוק "בראשית ברא אלהים", כלומר בתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין (אלהים), אבל ראה שלא יוכל להתקיים כך, עמד ושיתף את מדת הרחמים בבריאתו, ולא עוד אלא שהקדים את מדת הרחמים למדת הדין. וזה מה שאמר הכתוב "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים", "ה" הרומז למדת הרחמים קודם ל"אלקים" הרומז למדת הדין. ואמת יש בה גם כן מדת הדין כידוע, ולכן השליך את האמת והניחה בסוף.

(מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

ויצו ה' אלקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת וגו' לא תאכל ממנו (ב' ט"ז-י"ז) - יש לפרש ד"ויצו" קאי גם על "מכל עץ הגן אכול תאכל" (וכ"פ רבינו בחיי). ובא לרמוז בזה דצוהו הקב"ה לטעום מכל פרי ופרי שבגן, כיון שעתידי אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל, כמ"ש בירושלמי סוף קידושין. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

בנין הבית השלישי

כמו בנוי מאש-קודש, ירד כלול בהדרו הבית השלישי מכבשונו של מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א - שו"ת "בית נאמן" חלק שלישי, והאיר את העולם באוצר תשובות חדש ומלא חכמה רצוף בחידושים הלכתיים מלאים מקוריות ודרך חיים.

אם יש להרוס בתי הכנסת בגוש קטיף לפני שיימסרו ביד הערבים ויחללו אותם כמנהגם (חאו"ח סי' ל"ה). דעתו של מרן בתשובה שעם כל הצער שבדבר יש להרוס בעצמו את בתי הכנסת, ולומד כן משאול שאיבד עצמו לדעת פן יתעללו בו הערלים. מכל מקום לרבותא דמילתא נותן רבנו עצה טובה שימכרו כל בתי הכנסת בגוש קטיף ע"י הרבנות הראשית לאדם פרטי במחיר מוזל, ויקנו בכסף זה ספר-תורה אחד או יותר שיהיה לזכר החורבן בעוה"ר. ואע"פ שביה"כ של כרכים אין מוכרים אותו אא"כ תלו אותו בדעת היחיד (כמבואר בס' קנ"ג ס"ז), הנה מסתמא כל בתי-כנסיות בארץ תלויים בדעת הרבנות הראשית. וממילא אחרי שימכרו את בתי הכנסת לאדם פרטי, הו"ל בית הכנסת של יחיד שיכול לעשות בו מה שירצה ולסתרו ולשנותו ככל אשר יחפוץ. למעשה, דעתו של מרן שליט"א לא התקבלה. בתי הכנסת נשארו כמות שהם, ולצערנו הרב באו הערבים הארורים ושרפו אותם לעין כל בשמחה ובצהלה בעוה"ר.

מדהים לראות את מגוון הראיות שמביא מרן המחבר לביסוס הכללים ההלכתיים. לדוגמא: בבירור מהו שיעור "לאלתר" בשבת (חאו"ח סי' ע"ד), הראיות מגיעות מכל מרחבי הספרות התורנית - גמ' בגיטין, משנה בטהרות, ש"ע אה"ע בדין אשה שטבע בעלה במים, שו"ת הריב"ש בהלכות גיטין, ומשכנות הרועים בדיני ממונות...

הספר החדש רצוף חידושים הלכתיים שכדאי להפנות עליהם זרקור. לדוגמא, קורה ואדם מתפלל במנין קבוע שאין בו כהן, האם הוא צריך לחזר אחר מנין עם כהן כדי לזכות בברכת כהנים. בספר (חאו"ח סי' כ"ח) מחדש הגאון המחבר שזה לא גרע מעם שבשדות הטרודים במלאכתם שאף הם בכלל הברכה כמבואר בש"ע (סי' קכ"ח סעי' כ"ד). וכן במקרה שעולה לדוכן כהן שהוא מחלל שבת בפרהסיא בלי כהנים אחרים, מייעץ מרן שליט"א שלא יקריא לו הש"ץ את פסוקי ברכת כהנים אלא מי שהוא אחר מהציבור מחשש הפסק (חאו"ח סי' ל"א) [ואולי מזה יצא מנהג כמה עדות שתמיד אחד מהקהל מקריא לכהנים].

חידוש נוסף מצאנו (בחיו"ד סי' ל"א) שאפשר לקרוא מקרא בזמן בין השמשות. למעשה זו שאלה של מעשים בכל יום - בקריאת תהלים בסדר הלימוד לאזכרות הנערכות בין מנחה לערבית.

בתשובה בחאו"ח סימן י' מתברר בטוב-טעם ענין "רובו ככולו", דהיינו דוקא רובו ככולו מתוך כולו, ע"פ שו"ת מחשבות בעצה וחתם-סופר, יסוד שיש לו נפקותות לכל התורה כולה.

נוגעת ללב התשובה שנשאל מרן המחבר לפני עלות הכורת על גוש קטיף מהרב הראשי דאז הרב יונה מצגר שליט"א

7. פשטות - דבר במלים מוכרות, לא נמלצות מדאי. הימנע מלהזכיר ביטויים בארמית שהציבור אינו בקי בהם.

8. דיבור עקיף - לעולם אל תטיף מוסר באופן ישיר וגלוי. נסה לכוון את הדברים כך שהשומע יבין בעצמו ויסיק את המסקנות. במקום לומר 'אתם' תאמר 'אנחנו'.

9. אריכות - ברר לפני ההרצאה כמה זמן הוקצב לשיחתך, וסיים בזמן. אם אתה מבחין כי המאזינים נלאים, תתכנס לסיום. יש מקומות כמו לוויה (ל"א) שזמן ההספד לא יעלה על חמש דקות.

10. סיום מקורי: סיום עם אמרה מקורית ולא נדושה (חובה לתכנן מראש), תהפוך את דרשתך לבלתי נשכחת.

1. לבוש - הופע בלבוש מסודר ונקי היוצר אוירה של מכובדות.

2. אהבה - אהוב את הקהל, ונסה לחוש אותו. הדרך לכך, היא לחייך אליו.

3. קשר - העבר מבטך על כל הקהל. אל תעצום עינים או תטמון את ראשך ברצפה או בסטנדר.

4. עמידה - הקפד על עמידה נכונה ויציבה. הגב צריך להיות זקוף והסנטר מורם. התנוחה הזו מאפשרת להפיק את המיטב ממיתרי הקול.

5. שקט - התחל לדבר רק כשמשתדר שקט מוחלט.

6. ענוה מזויפת - אל תפתח בהצטדקויות וגינוני ענוה מזויפים כמו "לא הכנתי...", "איני יודע לדבר...". זה נלעג.

הוא - היה אומר + ביאור אמרות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רבי צדוק - נחלש מרוב תעניות

במשנה סוכה (פ"ב מ"ה) שנינו: מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל, ולרבן גמליאל שתי כותבות ודלי של מים, ואמרו: העלום לסוכה. וכשנתנו לו לרבי צדוק, אכל פחות מכביצה, נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא ברך אחריו. התוספות יום טוב מביא בשם הר"ן חידוש גדול שמעשה דרבי צדוק בא להשמיענו שתלמיד חכם שלא רוצה להחמיר על עצמו, רשאי, ולא נחשב כמי שאינו מדקדק במצוות.

אולם מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א (ב"לאוקמי גירסא" שנדפס בסוף מחזור איש מצליח סוכות) מציע ביאור אחר, לפיו רבי צדוק לא עשה כן מחמת שלא רצה להחמיר שהרי חסיד גדול היה, אלא שמצבו הגופני לא איפשר זאת. הלא הוא רבי צדוק עליו מסופר בגיטין (נ"ו סע"א) שהתענה ארבעים שנה שלא יחרב בית המקדש ונחלש הרבה. וכיון שבזמן המשנה היו בונים סוכה בעליית הגג, לכן קשה היה עליו לעלות לסוכה.

ועוד ביאר שלכן אכל פחות מכביצה, כי מעיו היו חלשים והיתה קשה עליו אכילה מרובה, כמו שמסופר שם שעל מנת להברותו, הביאו לו גרוגרות והיה מוצץ מימיהן וזורקן.

והנה מצאתי שהביאו מספר "דברי שלום" לרבי שלום קרויז זצ"ל שכתב בדומה לזה, אלא שהוסיף שאפשר שאותו מאכל שנתנו לרבי צדוק היה לא אחר מאשר גרוגרת שהיה כאמור רגיל באכילתה. גרוגרת היא קטנה מכביצה וגדולה מכזית (תוספות עירובין פ' ע"ב), ולכן אכל פחות מכביצה. ובמכתב אלי העיר על כך ידידי הגאון רבי אביה חדוק שליט"א שבגמ' (שם דף כ"ז ע"א) מוכח להדיא דאיירי בפת, דקאמר הא כביצה בעי "נטילה" וברכה. ע"ש (וכן מתבאר מדברי רש"י במשנה). וכן מוכח מדקאמר התם הא כביצה בעי סוכה, ואקשי מינה לאב"י רב יוסף כיעו"ש. ואי איתא, הא פירי לא בעו סוכה ואפילו יותר מכביצה. וכע"ז יש להוכיח מהגמ' ביומא (דף ע"ט ע"ב). ע"ש היטב.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מִרְן רַה"י הַגָּאֹן רַבִּי מֵאִיר מֵאֲזוּז שְׁלִיט"א (מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: בית כנסת שיש בו צורת לוחות הברית שעגולות בראשן, האם צריך לתקן למרובעות כמ"ש הרבי מחב"ד או שאפשר שישארו כך?

תשובה: לכתחילה יש לתקן אם יש להם כסף.

שאלה: האם יש איסור לחרוט בגילוף על ארון הקודש צורת כפות ידים באצבעות מפוסקות כמו שעושים הכהנים בברכת כהנים? **תשובה:** אין איסור, רק שיש מחמירים בציורי אריות וכו' על גבי ארון הקדש. בידיים המזכירים ברכת כהנים, נראה שאין חשש לכולי עלמא.

שאלה: האם יש בעיה לעשות ארון קודש בצורת חדרון שהולכים בתוכו, וספרי התורה מונחים מסביב בהגבהה? **תשובה:** כך היה בבית הכנסת ישן בתונס ע"ש קאיד נסים ז"ל, ואין בזה שום פקפוק.

שאלה: בית כנסת המשמש לתפלה רק בשבתות וימים טובים. א. האם מותר לאברך כולל לכתוב שם ספר תורה. ב. האם עדיף שילמד לפני הכתיבה את הפסוקים שרוצה לכתוב באותו יום? **תשובה:** א. מותר. ב. עדיף לעשות כן ותע"ב.

שאלה: בשנת פטירת אב ואם, האם צריך במדת האפשר להתפלל כחזן גם בשבתות וימים טובים? **תשובה:** מנהג הספרדים שאבל על אביו ואמו מתפלל כחזן גם בשבתות וימים טובים, ובתנאי שיהיה מרוצה לקהל ומבטא צח ויודע מנגינות התפלה. ואם חסר לו אחד משלשה אלה לא יעבור לפני התיבה, ודיו באמירת קדיש והפטרה או משלים. ועל כל פנים נהוג שתפלת מוסף יתפלל החזן הקבוע, לבל יידחה מחזקתו לגמרי. ועיין בס' יקרא דחיי (סל' י"ח אות ה').

שאלה: אדם שסיים תפלתו בחול המועד ועקר רגליו ונסתפק אם אמר יעלה ויבוא, כיצד ינהג, שהרי בחגים ובחול המועד אין תפלת נדבה? **תשובה:** דוקא בשבת ויום טוב אין תפלת נדבה אבל בחול המועד יש ויש תפלת נדבה, מלבד מוסף שאינו בא בנדבה, וכן מתבאר מדברי הכה"ח (סל' ק"ז אות ח'). ע"ש. ופשוט.

פסוק בזמנו ♦ פסוק מהפרשה הדומז על הזמן בו נקראת הפרשה

על הפסוק "כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעֵבֶד אֶת הָאֲדָמָה" (בראשית ב, ה) פירש רש"י "לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם" וכו'. וכתב על זה מרן ראש הישיבה בחומש בית נאמן: "פירוש שהתפלל ואמר שהעשבים והצמחים הם יבשים ואין לי כח להשקות את כלם מהנהר, ואז ירדו גשמים. ולכן אומרים משיב הרוח בשמיני עצרת סמוך לשבת בראשית".

בשבת פרשת בראשית בה קוראים על יובל שהיה "אבי כל תופש כנור ועוגב" (בראשית ד, כא), נהוג להתחיל את עונת שירת הבקשות.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל	לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ רחל בת מזל ע"ה	לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל	לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com